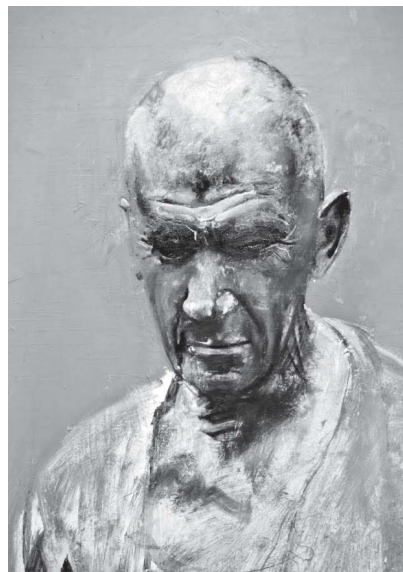

A VAK HORDÁR

Kedves Vak Hordár!
Készítsd a taligádat,
mert már várok rád!

Dékány Béla a Szent István utcában ugyanazon az oldalon, két házzal kijebbe lakott, mint mi, egy parasztház udvari lakásában. Tőlük szintén két házzal arrébb az öreg Aracsi férfisabómester, felesége és leánya, Fejér Csaba festőművész anyai családja. Hárman: én, Béla, és Csaba különös módon összefüggöttünk. A háború végén a zömében gazdák által lakott csúcsi városrész utcáján, a járda és a macskaköves út között árok hózódot, széles füves gyöppel. A környék gyerekeivel ide jártunk komázni, mivel innen nem üttek el bennünket. Reggel a nagykapu kitáruult és Béla, a vak hordár kihúzta kétkerekű kocsiját. Gondosan irányba állította és mintha málhás ló lenne, befogta magát a két hosszú vezető rúd közepére. Ez a helyzet biztonságot nyújtott neki, mert ha valamelyik szembejövő kocsi figyelmen kívül közlekedett volna, előbb a kocsirudakba ütközik, de tudomásom szerint erre nem került sor, mert a városban mindenki ismerte, szerette és vigyázott rá.

Azt nem lehetett tudni és nem is kérdeztük, hogy miért volt vak. Talán örökölt vagy szerzett betegség vette el a látását. Fényt, árnyékot látott kezdetben, de a város utcáit annyira megszokta, hogy a zajokból, a kerék zörgéséből, a mellette elhaladó parasztkocsik vagy fuvaros szekerek mozgásából, a füléhez elérő hangokból fölismerte, hogy hol jár, és mikor kell jobbra vagy balra fordulni. Midőn kiállt a ház elé, felesége becsukta mögötte a nagykaput, elmenőben még megkérdezte férjét, hogy nyakába akasztotta-e a jókora, súlyos rézből készült számtábláját, amelyet egész nap úgy hordozott, mint az igazolványát. Ilyenkor Béla odafordult. Nem szólt, csak várta a visszajelzést, majd fiatalabb korában, amíg bírta, kocogva megindult a főutcára. A felesége, aki a református ótemplomi gyülekezet minden eszónya volt, imádkozott, hogy szerencsével járjon.

A vak hordár letelepedett a Kossuth tér sarkán és várta a fuvaros kéroket. Többen is szolgáltak itt, mint a város hivatasos hordarai, de leginkabb Bélát választották.

Akad, aki megsajnálta és azért fogadta meg, hogy a fuvardíjat neki szánta, mások a becsületes és szolgálatkés munkájáért szerették. Legenda is füzödött hozzá, amikor esős, késő őszi napon egy szegény család kereste meg, hogy költöztesse el, mert kitelt az idejük, és a lakásért nem tudnak tovább bért fizetni. Az özvegyember surbankó fiával indult útnak. Béla előállt a Tabán végi kisház elé. Egy valaha világosbarna, de szürkére piszkolt pokrócba volt összekötve minden holmijuk, néhány bögre, bádogtányér, foltos ruhadarabok, pár nehéz vasszerszám. Amikor a költöző a taliga tetejére emelte, Béla még darabig várt, majd megkérdezte:

- Ennyi?
- Ennyi...
- Hova?
- Nem tudjuk.
- Melyik városrészbe?
- Ahol befogadnak.

A vak hordár megindult, utána a két ember. Béla nem ment be a városba, ahol díszes téglaházak, emeletes épületek földszintjeiken csillogó kirakatokkal, vagy kertes utcákban villák sorakoztak. Végig a város peremén haladt, ahol akkor még gaztetejű kis házak álltak, vályogból épült, düledező kerítésekkel. Olykor megállt, bezörgetett, kérdezősködött korábbi szállítótól, hogy üres-e még a fészker, amelybe szalmát hozattak vele, vagy adnának-e szállást a két vendégének valamelyik zugban, amíg átvészelik a közelgő telet, de nem fogadták be őket. Így ért el délután a város másik végére, Újvárosra, teljesen elázva, köhécselve, a cigánysor végére, amely a tabáni körtöltéstől legalább öt kilométerre növekedett. Mellette még egy pusztulófélben lévő parasztház állt.

Gazdája néhány hete költözött haza a tanyáról. A vak hordár ismerte, takarmányt hozott neki a közeli malomból, és becsengetett. Az ember résnyire megnyitotta a kaput. Óvatosságból csizmáját az ajtó és a küszöb közé dugta, így nézett ki, mielőtt tudakolni kezdte, mi járatban van Béla, aki elmondta, hogy kiket hozott ide neki segítségül. A gazda rögtön sorolni kezdte:

— Tapasztani kellene, mielőtt megjön a fagy, a lovamat és a két anyabirkát gondozni, piacra vinni a megmaradt terményt, újév után tyúkot ültetni...

— Szóval maradhatnak? — kérdezte Béla.

— Ha megfizetik a lakbért.

— Hiszen ledolgozzák.

— Az kevés. Fizessenek havonta 5 pengőt.

Csönd állt be. Végül a vak hordár a zsebszerű, felül nyitott kabátfoltjának mélyére kotort és előszedett néhány fillért, amely talán a havi bérösszeg negyedét futotta.

— Ennyi van, gazduram, ma még nem volt több fuvarom.

A hordár a fejét a paraszt felé emelte, mintha a szemébe nézne, mire az ember elgondolkodva megszólalt:

— Jöjjenek.

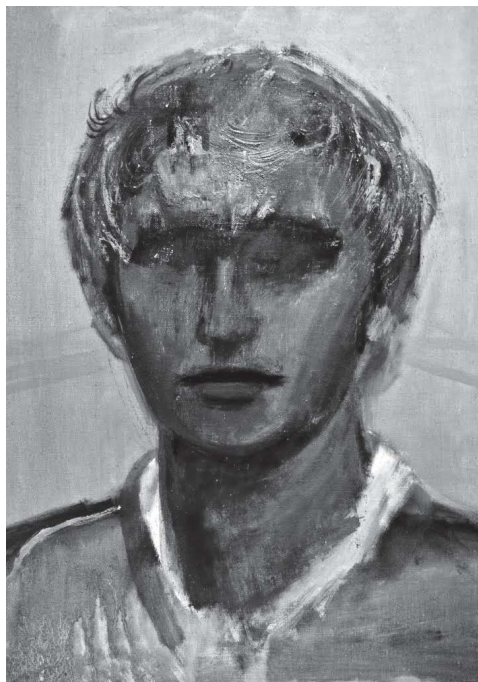
Béla hazafelé megkettőzte lépteit és valamelyik zsoltárukat dúdolta, miközben a felesége már a kapualjban szorongva várta. Ki tudja, hányszor és milyen körülmények között zajlott hasonló jelenet, amikor a vak hordár hazaért. Az bizonyos, hogy Csaba barátom látott egy ilyen fogadtatást, amely mélyen megérintette. Amikor a főiskolát elvégezve és Budapest-ről végleg hazaköltözött, hozott magával egy önarcképet. ►

Ezekben az években még élt a vak hordár, és Fejér Csaba férfisزابó nagyszülei házában, egy kemencés kis szobában folytatta, vagy kezdte új életét; ott, ahonnan évtizedekkel korábban elindult. Kiváló szeme volt, mindent látott, befogadott, ami e világból érdekelte, és egyszeriben keresett, befutott festőművésszé vált, akinek nem voltak korszakai. Ezt azzal magyarázta, hogy a mesterségbeli tudást egyszer szükséges megszerezni, utána csak gyakorolni kell. Soha nem kértük, hogy ki volt az ő igazi „mestere”, nem is beszélt róla, pedig ott volt, naponta járt előttünk, az egész város ismerte: a Vak Hordár! Így maradt Csaba portréja is vakon.

Barátai, ismerősei, művészettörténészek fölszisszenhetnek, micsoda írói fantázia kell ahhoz, hogy két ilyen egymástól mérföldekre álló embert összepárosítson! Hogyan igazodott el ez a két ember ebben a ránk rövidre kimért világban? Béla miért nem ütközött soha súlyosan kocsival, autóval, részeg motorossal, vagy éppen egy előtte meredő villanyoszloppal? Mert belső látása volt. Csaba barátom miért vált ünnepelet művésszé? Mivel megszerezte azt a képességet, amelyet már nem külső fények, színek, formák, távlatok és dimenziók ismételtetésével gyakorolt, hanem belső látással. Annyit elárult ebből, hogy egész életében szabad volt. Nem függött nyájas megrendelőktől, eszmei, vagy szellemi kiszolgáltatottságtól. Ősztől kora tavaszig kereste a köd szitálta szürke tájat, benne az egyszerű parasztot, aki kaszát fent, vagy magányos tanyája árválkodott a pusztai csöndben, a „nagy sömmiben” — ahogy Tornyai János írta!

Béla és Csaba boldog Ember volt, mert belülről látott, és az a világ egészen mást mutatott nekik, mint amit a kiténtetett halandók látni vélnek.

A vak hordár előbb távozott. Vitte magával a taligáját is, mert vele együtt eltűnt. Megindult a hosszú Úton, ahol előtte, mellette és mögötte is nagyon sokan haladnak. Szól annak, aki elfárad, hogy üljön föl, bár nem hintó ez, de biztosan eléri oda, ahová igyekeznek. Nem kér érte fizetséget, mert semmire se menne vele. Csak úgy becsületből, szeretetből teszi. Sokan kapaszkodnak föl kocsijára, de minél többen utaznak vele, terhe annál könnyebb lesz.

FEJÉR CSABA
Önarckép

Száll, mint Miklós püspök, aki rénszarvas szánon viszi a gyerekeknek az ajándékot, de Béla a küszöb előtt megáll. Kérdezik tőle, hogy miért nem lép be, hiszen őt jóval kedvesebben várják, ezernyi kar nyúl felé, hogy besegítsék, de ő nem indul, sőt visszafordul. Tudja, hogy még sok feladata van. Kocog, hóna alá szorítva a targoncája két hosszú nyelét.

Amikor Csaba elindult végső útjára, az utolsó vacsorát együtt fogyasztottuk el a házukban. A kapuban, mielőtt behúzta az autójuk ajtaját, feleségemmel a kapuban állva, viszszaosztott:

— Mít üzentek Rapcsáknak?

Kérdését a korábban hirtelen távozott polgármesterünknek címezte. Belülről már látta, hogy itt többé nem találkozunk. Nem maradt egyedül. A vak hordár már várta. Megtört testét karjába ragadta, felültette a taligára és futott vele a tömött ösvényen, hangosan beszélve barátjához, hogy a körülötte igyekvők hallják és kitérjenek előle.

Nehéz taliga,
vak hordár vonszolja, mint
kehes, rossz lova.

Háromunk közül csak én maradtam hátra. Még dolgom van e világban, de tudom, hogy Béla különös szellemi társként egyszer majd megérkezik, hogy fölvegyen és fusson velem. Nem hagyom visszafordulni! Együtt lépünk át a küszöbön.

Hódmezővásárhely. 2016. augusztus 27.

□ Szentí Tibor

A Fejér Csaba 80. születésnapjának emlékére rendezett múzeumi kiállítás alkalmából.

Fejér Csaba: *A vak hordár és Önarckép* című alkotásáról a szerző készítette a főlvételeket